

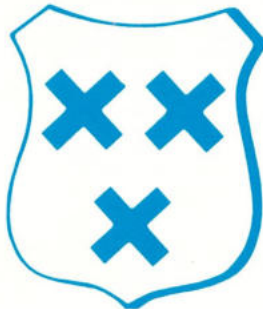
Swindrecht Were

Heerjansdam

Hendrik Ido Ambacht

Zwijndrecht

Uitgave van: Historisch Genootschap, Hendrik Ido Ambacht
 Historische Vereniging, Zwijndrecht
 Jaargang 9 nr. 2
 oktober 1995

Swindrecht Were

I N H O U D :

Een middeleeuws geloftekerkje in Zwijndrecht, gesticht door een strijdlustige graaf	blz. 2
Watergemaal polder Sandelingen Ambacht Deel 2	blz. 16
De familie Meulenberg	blz. 33
Colofon	blz. 36

*

EEN MIDDELEEUWS GELOFTEKERKJE IN ZWIJNDRECHT,
GESTICHT DOOR EEN STRIJDLUSTIGE GRAAF.

Afb.1 De oude kerk van Zwijndrecht aan het einde van de Kerkstraat, onder hoog geboomte. Ansichtkaart omstreeks 1900.

Beschut onder hoog oprijzend geboomte staat aan het einde van de Kerkstraat al bijna zeshonderdvijftig jaar lang de oude kerk van Zwijndrecht. Verweerde grafzerken op de eeuwenoude

begraafplaats houden met moeite de laatste herinnering overeind van de vele bewoners die hier lang geleden aan de aarde werden toevertrouwd. Hoevelen zouden nog weten dat dit fraaie kerkje meer dan zes eeuwen geleden werd gesticht omdat een krijgshaftige graaf Willem IV een gelofte had gedaan tijdens zijn bedevaartstocht naar het Heilige Land? Was het een belofte ter redding uit een moeilijk moment of zelfs gedaan in doodsnood? Of was het de vervoering bij het aanschouwen van het Heilige Graf? Wij weten het niet. Wel weten we dat het weinig heeft gescheeld of er was van die belofte niets terecht gekomen. Want kort na terugkomst in Holland sneuvelde de graaf in een veldslag tegen de Friezen. Zoals uit het vervolg zal blijken, is het aan de zuster van die graaf, Margaretha van Henegouwen, te danken dat de belofte alsnog gestand werd gedaan en dat het kerkje er dus toch is gekomen. Misschien bedoelde zij het kerkje mede als een zoenoffer voor het gewelddadige leven van haar broer. Een dringende bede om hem in het hiernamaals eindelijk vrede te gunnen. Het kerkje heeft Margaretha zelf niet die zegen in haar leven gebracht waarop zij wellicht had gehoopt. Zij stierf ontgoocheld, na bittere twist en jarenlange strijd met haar eigen zoon, in een klooster ver weg van het Zwijndrechtse "geloftekerkje".

Even leek het er op dat het kerkje geen lang leven beschoren zou zijn. Een oud document vertelt hoe in 1362 door "den groeten storme omtrent Sinte Agnietendach" de grafelijke kapel in Zwijndrecht "overeynde woeye". Ook al die eeuwen die daarna kwamen en gingen, zijn niet ongemerkt aan het kerkje voorbij gegaan. Maar het staat er nog steeds als een versteende getuige van die strijdlustige graaf en zijn devotie gelofte.

Graaf Willem IV, zijn krijgszucht en zijn bedevaart

Na 32 jaar graaf van Holland te zijn geweest, overlijdt Willem III in 1337 te Valenciennes. De ere-naam die zijn onderdanen hem gaven, was Willem de Goede, een naam die duidelijk aangeeft hoe geliefd hij was. In een zeldzaam boekje uit 1712, getiteld "Medalische Sinnebeelden der ses en dertigh Graaven van Holland", geschreven door de bekende schrijver Ludolph Smids wordt graaf Willem III dan ook afgebeeld als een vredelievend man, die niets moet hebben van wereldlijk machtsvertoon. (Zie afb.2.).

Afb.2 De penning toont aan de bovenzijde Willem de Derde, "de achthiende graaf van Holland, [....] noch jongh, met een ruige gepluimde muts, en syn lyfrokje met bonte opslagen". De ernaast getekende achterzijde beeldt iets uit van zijn belangrijkste kenmerken: "een jonge vorst, bloodshoofs, in een hofsaal, kroon en scepter ter aarde werpende siende dit op syn goede en vroome vredelievendheid". Het randschrift vermeldt in het Latijn: "Maar mij walgen deese geschenken".

Ook wij zijn deze graaf Willem III nog steeds veel dank verschuldigd. Want hij is de graaf die uiteindelijk heeft bereikt dat er een stevige dijk rond de Zwijndrechtse Waard werd aangelegd. Een groots karwei met vele tegenslagen. Eén jaar voor het overlijden van de graaf komt die dijk uiteindelijk gereed: het begin van meer dan zes en een halve eeuw standvastig verzet tegen het dreigende water en het begin van een boeiend stukje Zwijndrechtse geschiedenis.

Graaf Willem III wordt in 1337 opgevolgd door zijn zoon Willem IV. Die blijkt in veel dingen het tegenovergestelde van zijn vader. Hij valt vooral op door zijn krijgpszuchtige instelling. Een tegenstelling. Lud.Smids beeldt hem dan ook in zijn "Sinnebeelden der Graaven" geharnast af, en op de bij hem horende penning zien we de wisselvalligheid der oorlogskansen. (Zie afb.3).

Afb.3 De penning toont "Willem de Vierde, de negenthiende graaf van Holland [...] noch jong, . in het harnas; synde het visier van den helm met gaaten doorboord". De ernaast afgebeelde kant van de penning "slaat op de wisselvallige oorlogskansen [...] om manmoedigh tot

het doelwit van eere te geraken, of [...] ook met lof te sneuvelen". Dat laatste bleek het lot van deze Willem. In het randschrift staan de Latijnse woorden: "Of binnen te koomen of te vergaan".

Het is hier niet de plaats om te vertellen over al die oorlogen en strijdtochten van graaf Willem IV. Voor dit verhaal is het belangrijkste de pelgrimage die de graaf in 1343 onderneemt naar Jeruzalem, in combinatie met een winterveldtocht tegen de heidense Litauers. Was het oprechte devotie van de graaf of een zoveelste uiting van zijn strijdlustig karakter?

Lud.Smids noemt de bewuste tocht ook, waarbij hij enigszins kritisch schrijft: "soo is hy naar Jeruzalem gereist, en het H.Graf, volgens de dwaasheid van die tyden, besocht hebbende, is hy met veel eere naar syn land gekeerd".

J.W. Regt citeert in 1848 in zijn "Geschied- en aardrijkskundige beschrijving van den Zwijndrechtschen Waard" de bekende historieschrijver Wagenaar die het zelfs in twijfel trekt "of Willem IV eene togt naar Jeruzalem gedaan heeft". Deze twijfel is echter onjuist. Dat blijkt onomstotelijk uit een belangrijk middeleeuws document dat dank zij een gelukkig toeval bewaard is gebleven. Een document dat tijdens die pelgrimage zelf werd bijgehouden en vele bijzonderheden over de reis van de graaf verhaalt. Dat document danken wij aan Johannes van Nederhem, die in het gezelschap van de graaf mee-reist, en als tresorier nauwkeurig aantekening houdt van alle geldzaken die tijdens die reis spelen. Klerk Ysebout zorgt als kashouder voor de betalingen en hij schrijft tegelijk met grote nauwgezetheid alle uitgaven op voor voedsel en onderdak van het hele reisgezelschap, inclusief de paarden. Omdat daarbij precies wordt aangegeven waar die uitgaven plaatsvinden, kun-

Die so yfboone ontfinc ¹¹²myne heu des gues, vā
horeghen en vā hett. Cost meer te doen en
te becalen op sijn ziele een heylighensuewart
en dat hi u pson voer doen hi weder vā den heylighe
sue qua zede. die ene dat hi seft vā sijn lande sciet
op die zeyle voer seft te vāte dat was vā dūns des
v. dāechs voer sence binweiens dach. vi. dāche hi oest
sue laei. xij. eene dier ene dat hi en sijn vole weder in die
hāghe binney lāns quamen dat was des dūns dāechs nā
vāsch dach. viij. dāche hi aprilē sue laei. xij. dācs. i. enmij
vā. viij. mārden. en. ij. dāche dat yfboone sal. rehent vā
dācs. rekenmyghe vā myne heu. Brāue cost voer. i.

In den seften so rehent yfboone in sijn ontfinc alle vā sijn and
te vā sijnre letter rekenmyghe. die hi des voer vālechs voer
myne heb ghemey vāet dat nāsten in mēdāchs nā sence pre
ters en sence pōrtvāls dach. i. sue laei. xij. in welken dācs
te voer seft. yfboone minen heu den grāne sādich bleef hi
groeten enen salt voer. viij. grote

v. b. xij. s. i. z. grote
in etat. m. and

De graaf vertrekt op 8 augustus 1343 met een groot gevolg uit de Nederlanden zuidwaarts over de St.Gotthard via Milaan naar Venetië. Op een Venetiaanse galei varen de reisgezellen via Rhodos naar Syrië, waar zij op 3 oktober aankomen.

7

voorbereidingen worden getroffen voor het laatste deel van de reis, de veldtocht tegen de heidense Litauers in Pruisen. Tijdens die veldtocht overlijdt een van de ridders en sneuvelt een schildknaap. Langs de Oostzeekust gaat het uiteindelijk huiswaarts, waar het gezelschap tenslotte op 8 april 1344 in Den Haag aankomt. De graaf was met een klein gevolg via Lübeck al vooruitgereden.

De ogenschijnlijk saaie boekhouding van de ontvangsten en uitgaven tijdens de reis van graaf Willem blijkt naast de reisroute ook nog een schat aan spannende gebeurtenissen tijdens die tocht te verbergen. Zo merken we hoe de graaf al snel in geldproblemen komt. Geen wonder. Milaan levert de eerste onvoorziene uitgaaf op. De gastheer van graaf Willem is daar Lucchino Visconti, de voorname Heer van die stad. Juist in die dagen wordt zijn pasgeboren dochter ten doop gehouden en graaf Willem wordt uitgenodigd om als peetvader op te treden. Die eer vergt echter, naar de gewoonte van die tijd, een bijzonder kostbaar geschenk. Bijna 1/6 (!) van het meegenomen geld gaat daar aan op. Iets later wordt een bijna even groot geschenk gedaan aan de heer van Tscastelyoen.

Er moest dus op grote schaal geld worden geleend, onder andere van de eerdergenoemde Heer van Milaan. Het is de vraag of dat geld ooit aan laatstgenoemde is terugbetaald; wellicht was dat ook niet de bedoeling.

Soms is er ook een voordeeltje: graaf Willem wint bij het dobbelen in Wenen een leuk bedrag aan contanten. Dat geld wordt door de graaf keurig in de reiskas gestort. "Item te Wene in Oestrijc des manendaghes in decembre 15 daghe, ontfaen bi Ysbouts hant van minen here zelve, die hi met dobbelen wan [...] 40 scilde", aldus noteert Johannes van Nederhem. Een schild is

een in die tijd veel gebruikte muntsoort.

Op weg naar Pruisen volgt een nieuwe financiële tegenslag; een vooruitgestuurd deel van het gezelschap wordt door rovers bij Waardenstein overvallen en beroofd van de reiskas. Tot overmaat van ramp wordt een van de ridders gevangen genomen en pas na betaling van een hoog losgeld weer vrijgelaten. Het moge duidelijk zijn dat bij thuiskomst de kas meer dan leeg was.

Van een gelofte, door de graaf gedaan tijdens de bedevaart, lezen we niets in het document van Johannes van Nederhem. Maar zoiets is ook niet te verwachten in een financieel verslag.

De pelgrimstocht heeft in ieder geval de vrede-lievendheid van de graaf niet doen toenemen.

Integendeel. We zagen al hoe de pelgrimage uitliep op een krijgstocht. Nog maar amper thuisgekomen in de Nederlanden trekt de graaf al weer met een ander leger ten strijde. Ditmaal tegen de Friezen. En ditmaal wordt het hem fataal.

En zo sneuvelt graaf Willem IV op 26 september 1345 bij Stavoren in de buurt van het Sint Odolphusklooster. Het onthoofde lijk van de graaf wordt eerst tien dagen later gevonden en in het klooster Florenkamp bij Bolsward begraven.

Gravin Margaretha van Henegouwen, de gelofte en het kerkje

Willem IV sterft kinderloos. Hij wordt daarom opgevolgd door zijn zuster Margaretha (ook wel Margriete genoemd), die gehuwd is met keizer Lodewijk van Beieren. (Zie afb.5).

Op 6 juni 1346 schrijft Margaretha een brief waaruit blijkt dat graaf Willem tijdens zijn bedevaart een gelofte deed om een kerkje te

stichten. Dat kerkje moet volgens de brief worden gebouwd in Zwijndrecht, tegenover Dordrecht bij het veer in Schobbelandsambacht. Deze op perkament geschreven brief is bewaard gebleven. Een ontroerend document. Een wonderlijke ervaring om al haar woorden die eeuwen geleden in haar bijzijn werden opgeschreven nog steeds stuk voor stuk te kunnen lezen. Daarom volgen hieronder enkele belangrijke gedeelten uit die brief. Door het voor ons wat moeilijke middeleeuwse taalgebruik is enkele keren herlezen wellicht nodig, om de boodschap goed te kunnen begrijpen. Maar dat loont zeker de moeite want de brief bevat nog een onverwacht verrassende wending.

Afb.5 Deze penning geeft "Margriete" weer "met een keiserlyke kroon, op haar gesluyerd hoofd, op het wapenschild voerende het keiserryk en Henegouw". De achterzijde heeft als Latijnse spreuk: "laat uw hoek altyd hangen en gereedsyn". De afbeelding toont "een visser aan den oever, syn vangst aan land haalende". Het is een verwijzing naar de Hoekse en Kabeljauwse twisten waarin Margaretha en haar zoon als elkaars tegenstanders de tragische hoofdrol spelen.

"Margriete [...] maken cont ende kenlic allen luden. Want onse lieve broeder Willem, Grafe van Heynnegouwe, van Hollant, van Zelant, ende here van Vrieslant, daer Got die ziele op hebben moete, op sinen weghe van over zee ten heylighen grave, besprac ende ghelovede in die ere ons heren Gots ende onser vrouwe voir syn ziele ende voir onser voirvoirdes zielen eene capel-tie te funderen en ende te doteren, in den name des goeden Sinte Jorys ende te setten in onsen lande van Zwyndrecht teghens Dordrecht over bi den vere, in Aper Scobblans Hollands sjaers, in sekeren Renten eeuwelike ende tot allen daghen durende [...] welke capelitie voirseit onse lieve broeder voirghenoemt ghegheven heeft ende gaf Yseboude van Asperen, doe syn clerc ende onsen. [...]"

Yseboude, de klerk van graaf Willem, de eerste priester van het kerkje

Met name de laatstgeciteerde woorden bevatten de verrassing. Daarin staat dat het kerkje met de daaraan verbonden financiële baten "gegeven" wordt aan Yseboude van Asperen, de klerk van graaf Willem en nu ook van Vrouwe Margriete. Ongetwijfeld is deze Yseboude dezelfde als de in het begin van dit verhaal genoemde klerk die met graaf Willem naar het Heilige Land reisde: klerk Ysebout die tijdens die bedevaart kashouder was en alle dagelijkse uitgaven zo precies opschreef dat wij nu nog de reisroute kunnen volgen. Dus wordt de klerk die als reisgenoot van de graaf ongetwijfeld persoonlijk getuige is geweest van de gelofte van de graaf, de eerste priester van dat kerkje in Zwijndrecht, dat dank zij die gelofte werd gebouwd. Een mooie beloning voor jarenlange trouwe dienst.

Ik laat hier overigens voor dit moment de vraag onbeantwoord of het wel die grafelijke gelofte was die het kerkje deed ontstaan. Wellicht was

er al een veel ouder kerkje in Zwijndrecht en werd door de belofte van graaf Willem "slechts" een kapelletje bijgebouwd of een ouder kerkje vervangen door een groter. Het juiste antwoord laat de dramatiek van het voorafgaande verhaal geheel onverlet.

Waarom het kerkje uiteindelijk in Zwijndrecht moest komen, wordt nergens toegelicht. De plaats was natuurlijk goed gekozen zo recht tegenover Dordrecht, één van de belangrijkste steden in het middeleeuwse Holland. Maar wellicht was de plek, zo dicht bij de pas gereedgekomen dijk, ook nog een posthuum eerbetoon aan Willem de Goede, de vader van Willem IV en Margaretha. Die realiseerde immers uiteindelijk die belangrijke dijk rond de Zwijndrechtse Waard.

De eeuwen daarna

In de opeenvolgende eeuwen ziet het kerkje veel lief en leed voorbijgaan. Het doorstaat zowel stormachtige als verstilde momenten. "Als door vuur" is de toepasselijke titel van het recente boekje van drs. Van den Berg dat vol staat met geschiedenissen en verhalen over dat standvastige Zwijndrechtse kerkje.

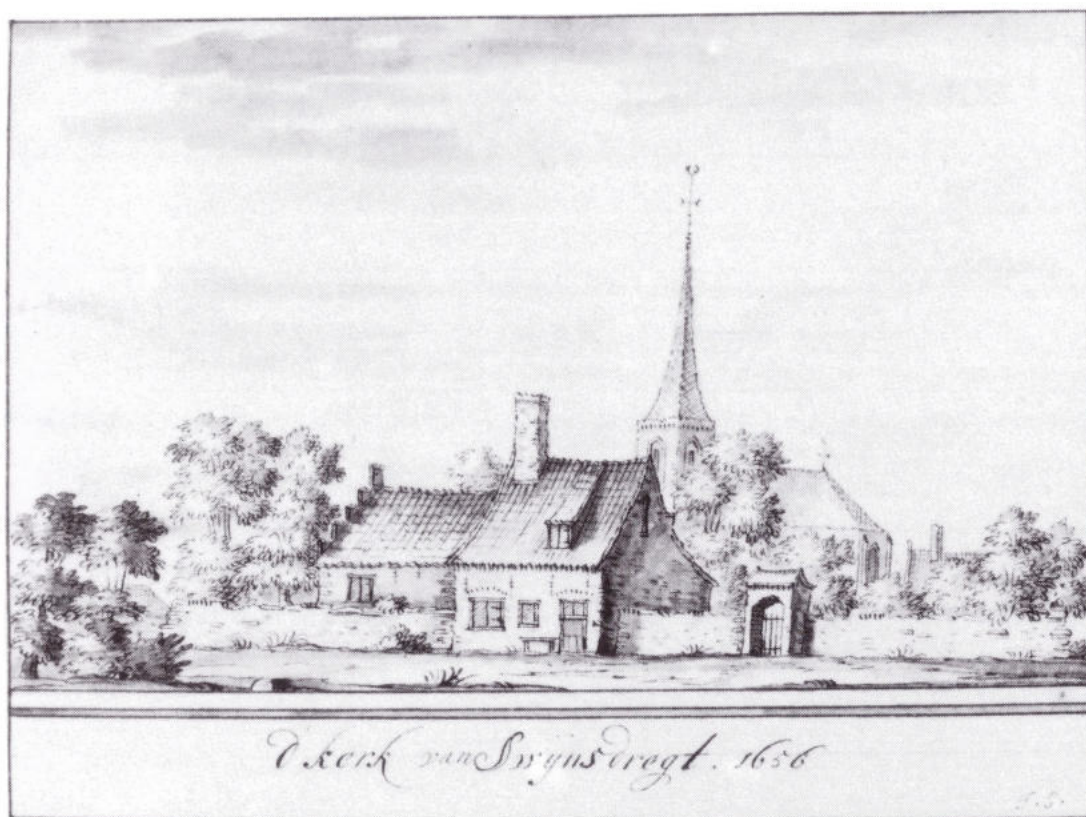
Een onverwachte toren tot slot

Als afsluiting van dit verhaal volgt hier nog een fraaie afbeelding die tevoorschijn kwam in een oud manuscript van Andries Schoemaker: een tekening van "d'kerk van Swijnsdregt" in 1656 gemaakt door Jacobus Stellingwerf. (zie afb.6). Een mooi slot want ook deze tekening heeft voor ons een verrassing.

De tot nu toe bekende afbeeldingen tonen steeds de kerk van Zwijndrecht met het nu nog steeds aanwezige daktorentje. Op de tekening uit 1656 van Jacobus Stellingwerf staat echter die Zwijndrechtse kerk met een volwaardige toren,

zoals vrijwel alle middeleeuwse kerkjes in onze omgeving hadden. Uiteraard kan de vraag worden gesteld of die toren niet een toevoeging is uit de kunstzinnige verbeelding van Jacobus Stellingwerf. Een gedegen antwoord op deze vraag vergt verder archiefonderzoek en liefst ook nog archeologische bestudering ter plaatse.

In ieder geval zat er in datzelfde manuscript nog een andere tekening van Jacobus Stellingwerf met daarop de kerk van Heer Oudelandsambacht in 1667. (Zie afb.7). Ook deze kerk kennen wij slechts met een daktorentje. Maar ook deze kerk wordt door Stellingwerf afgebeeld met een toren, waarvan we nooit hebben geweten dat die er stond. Van deze toren werden tijdens de restauratie in 1986 door de Historische Vereniging Zwijndrecht overduidelijk de fundamenteen teruggevonden en na op foto te zijn vastgelegd, weer met aarde toegedekt.

Afb.6 De kerk van "Swijnsdrecht" in 1656, getekend door Jacobus Stellingwerf.

Afb.7 De kerk van Heer Oudelandsambacht in 1667, ook met een volledige toren, getekend door Jacobus Stellingwerf.

En zo heeft het kleine geloftekerkje in Zwijndrecht nog lang niet al zijn geheimen prijsgegeven. Maar dat het er nog staat is al een klein wonder waar wij nog dagelijks van mogen genieten.

Drs.C.L.van der Leer
Zomer 1995

Bronvermelding en literatuur

- = Algemeen Rijksarchief Den Haag, afdeling Graven van Holland.
- = Drs. C.R. van den Berg: Als door vuur (1992).
- = Dr.H.Enno van Gelder: De reiskas van graaf Willem IV (1990).

- = C.L.van der Leer, A.C. de Ridder, G. Vermeer:
De Pietermankerk in Heer Oudelandsambacht
te Zwijndrecht (1986).
- = Dr. M.K. Elisabeth Gottschalk: Stormvloeden
en rivieroverstromingen in Nederland
(1971).
- = H.G. Hamaker: De rekeningen van de grafelijk-
heid van Holland onder het Henegouwse Huis
(1878).
- = Dirk Willem Nibbelink: Handvesten en oorkon-
den betreffende de rechtsgeschiedenis van
den Zwijndrechtschen Waard (1860).
Uit de hierin weergegeven brief van Marga-
retha werd, in een door mij ter vergroting
van de leesbaarheid iets aangepaste spel-
ling, een aantal passages overgenomen.
- = J.Sels: Beschrijving der Stad Dordrecht
(1857).
- = J.W. Regt: Geschied- en aardrijkskundige be-
schrijving van den Zwijndrechtsen Waard
[...] (1848).
- = Lud Smids: Medalische Sinnebeelden der ses en
dertigh Graaven van Holland (1712).
De hieruit overgenomen afbeeldingen met
"de Graaflyken troniën" werden, aldus het
voorwoord van Lud.Smids, "met een aange-
naame bevalligheid, medalies gewys" ge-
maakt door Jacobus Schijnvoet. Schijnvoet
was een in die tijd bekende kunstenaar die
door Smids ook werd ingeschakeld voor de
weergave van de kasteelrenten in zijn le-
venswerk uit 1711, de "Schatkamer der Ne-
derlandse Oudheden [...]".
- = W. van Gouthoeven: D'oude Chronijcke ende
historien van Holland (1620).

Herkomst afbeeldingen

afb. 1, 2, 3, 5: collectie C.L. van der Leer
 afb. 4: Algemeen Rijksarchief Den Haag
 afb. 6 en 7: Bibliotheek K.O.G., Atlas Schoe-
 maker

Na een uiteenzetting over het hoe en waarom van de overstap van windenergie op stoom en een aantal technische en financiële zaken in het aprilnummer van Swindregt Were, vervolgen we hieronder de geschiedenis van het gemaal van de polder Sandelingen-Ambacht.

Zoals u zult lezen, stond ook hierbij de techniek niet stil. Het wordt nu een ruwoliemotorgemaal. We hopen dat door dit laatste artikel over dit gemaal uw interesse gewekt zal zijn voor de geschiedenis van het gemaal aan de Hoge of Muizekade van de polder H.I.Ambacht, waarover we het zullen hebben in één van de volgende uitgaven.

Nog in hetzelfde jaar (1882), dat én de aanbesteding plaats vond én voor de bouw van een geldlening kon worden aangegaan bij Cornelis Petrus de Kat uit 's-Gravenhage, werd het stoomgemaal van de polder Sandelingen-Ambacht in bedrijf genomen.

Als machinist-stoker trad in dienst de heer B. Buitendijk. Hij genoot een jaarwedde van f 110,--.

Dit gemaal was het derde in rij ter verbetering van de afwateringsmogelijkheden in de Zwijndrechtse Waard, want reeds in 1872 was hiervoor achter de sluis van Heerjansdam een stoomgemaal gebouwd en zeven jaar later (1879) volgde de bouw van het stoomgemaaltje van de polder Hendrik Ido Ambacht.

Tot omstreeks 1900 bleef steenkool verreweg de belangrijkste brandstof voor industriële stoomketels, naast o.a. hout, turf en olie.

Buiten het normale onderhoud vonden ook grotere reparaties plaats. Zo moest bijvoorbeeld in 1901 de binnenvuurgang van de ketel vernieuwd

worden. Dit werk werd uitgevoerd door aannemer D.J. Bokslag te Zwolle voor de somma van f 1089,--.

Stoomketels hadden min of meer een vastgestelde levensduur en stonden onder rijkstoezicht. Daarom moest in 1921 de ketel van het gemaal vernieuwd worden omdat de oude ketel na 40 jaar werd afgekeurd door de genoemde instantie.

In mei 1927 werd door de hoofdopzichter van de Zwijndrechtse Waard, M.F. Muller, in opdracht van de dijkgraaf J. Stehouwer een onderzoek ingesteld om te komen tot een verbeterde waterlozing van de polders Hendrik Ido Ambacht, Sandelingen-Ambacht en Heerjansdam, Rijsoord en Strevelshoek.

Geconcludeerd werd dat de beste oplossing zou zijn: deze drie Waalpolders met ieder hun eigen stoomgemaal door één gemaal te laten bemalen en hiervoor het bestaande gemaal van de polder Sandelingen-Ambacht geschikt te maken.

Er moesten dan wel diverse wateringen worden verbreed of verdiept of ze moesten worden voorzien van stuwen met schuiven. Op diverse plaatsen moesten duikers worden aangebracht.

Ook moest een persbuis door de Achterambachtseweg worden gevoerd die uitmondde in een 100 meter lang kanaal, dat het water naar de Waal bracht.

Tevens moest de capaciteit van dit gemaal worden vergroot en om dit te bereiken adviseerde, daartoe aangezocht, de firma N.V. CROSSLEY MOTOREN, fabriek voor Nederland en Koloniën van Crossley Brothers Ltd Manchester, te 's-Gravenhage de bestaande installatie te vervangen door een Crossley horizontale ruwoliemotor van 78/86 P.K., type 0-123, die direct gekoppeld zou worden aan de bestaande Stork centrifugaalpomp met tweezijdige toevoer. Indien in deze pomp een nieuw as met waaier zou worden

aangebracht, kon de capaciteit worden opgevoerd tot 110 m³/min.

Volgens hen was een ruwoliemotor verre verkieslijk als zijnde zuiniger in exploitatie, terwijl er nu een motor zou staan van de nieuwste constructie en het gemaal weer voor 25 jaar in orde zou zijn.

Ook vonden zij het wenselijk dat een machinist bij het gemaal zou wonen.

De totale kosten van deze modernisering en verbetering werden geschat op f 33.750,--. Als de plannen doorgang zouden vinden, bedroegen de exploitatiekosten:

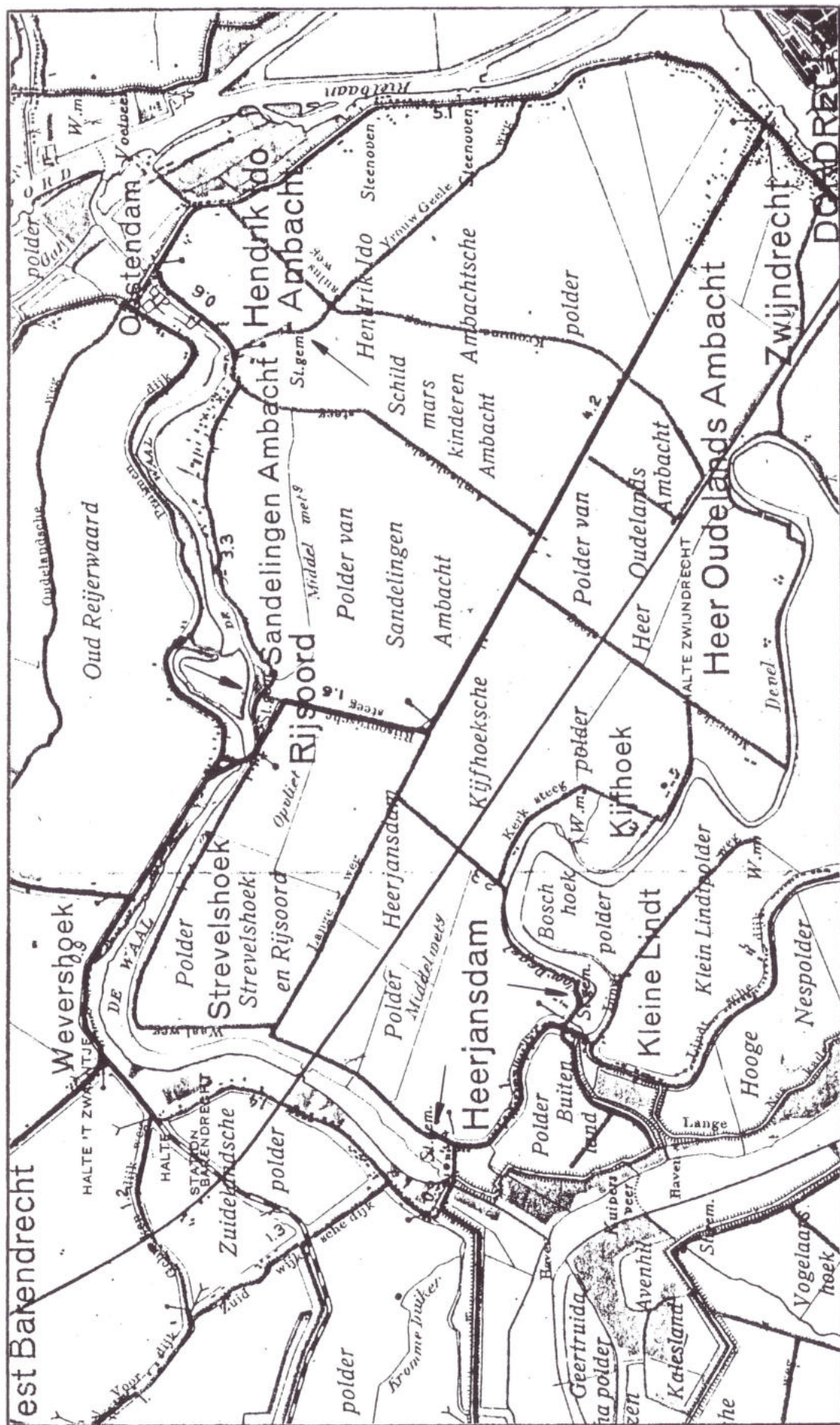
Rente+afschrijving machine 7½% van f 19.480,--	f 1.460,--
Rente+afschrijving gebouw 6% van f 14.270,--	f 916,--
Onderhoud machine	f 200,--
Onderhoud gebouw	f 100,--
Bediening	f 800,--
Brandstof 1000 werkuren of 14 ton olie à f0,05½ per kg.	f 770,--
Smeerolie en poetskatoen	<u>f 150,--</u>
Totale kosten	f 4.396,-- =====

Door het overbodig worden van deze stoomgemalen zou aan salaris en onderhoud jaarlijks bespaard kunnen worden:

f 7500,-- min f 4396,-- is f 3104,-- of per ha. 3104/1353 is f 2,30.

Op 7 september 1927 machtigde de vergadering van stemgerechtigde ingelanden van de polder Sandelingen-Ambacht het bestuur van deze polder om met de besturen van de twee andere polders een overeenkomst aan te gaan de "zoodanige werken uit te voeren die noodig zijn voor die verbeterde waterloozing".

Door het polderbestuur werd op 9 september 1927 aan de "Heeren Dijkgraaf en Hoogheemraden van de Zwijndrechtse Waard" verzocht accoord te gaan met de uitvoering van het werk. Hiermee stemden zij reeds op 12 september in en schreven: "Het is voor ons op zichzelf reeds een

Kaart van de Zwijndrechtse Waard met
daar op aangegeven — de stoomgemalen

voldoening, dat door stemgerechtigde ingelanden van de drie polders met zoo grote meerderheid tot gemeenschappelijke bemaling is besloten". Op 19 oktober 1927 vond in het koffiehuis van de wed.T.Bakker aan de Dorpsstraat te H.I.Ambacht de aanbesteding plaats van het volgens de situatieschets uitvoeren van werkzaamheden betreffende het graven van afwateringssloten en het baggerwerk in de polders H.I.Ambacht en Heerjansdam, Sandelingen-Ambacht, Rijsoord en Strevelshoek, waarvoor elf bedrijven hadden ingeschreven.

Op 26 oktober gebeurde dat voor het maken van de duikers en bijkomende werken waarvoor dertien inschrijvingen waren binnengekomen.

De bouw van het woonhuis en verbouwing van het machinegebouw en bijkomende werken werd gegund aan de laagste inschrijver, Jacob Onderdelinden uit Heerjansdam, voor de somma van f 9.255,--. Men kon nu met de uitvoering beginnen. Hierbij kwamen wat problemen voor, vooral bij de werkzaamheden aan de diverse wateringen en de eventuele schadeloosstellingen daarvoor.

Het polderbestuur richtte zich b.v. in een brief aan de heer B.J. Grobben te 's-Gravenhage (administratie van landerijen en hypotheeken, tevens allerlei verzekeringen) met het verzoek: "eenige hoofdstoven of knotwilgen te mogen verwijderen op het land, gehuurd door W.v.d.Hoek en of hiervoor eenige waarde bepaald moest worden".

Het antwoord was dat dit wel met de huurder afgehandeld kon worden, maar dat er wel iets anders aan de hand was en wel het volgende:

"Uit de verbreeding en het tengevolge daarvan verwijderen van de hoofdstoven maak ik de gevolgtrekking, dat ter verbetering van de vliet een gedeelte van het land zelve zal

afgegraven worden.

Ik weet niet of Uw keur U het recht geeft dit te doen, doch al zoude Uw keur eene bepaling bevatten waardoor het bestuur het recht heeft de wateringen te verbreedten, dan wil dit geenszins zeggen, dat die grond zonder eenige schadeloosstelling behoeft te worden afgestaan, doch integendeel de waarde zal moeten worden vastgesteld en vergoed. Aangenaam zal het mij zijn hieromtrent Uwe nader toe en inlichting te mogen ontvangen.

Hoogachtend,

Namens mijn principale
(vruchtgebruikster)

w.g. B.J. Grobben
(bewindvoerder)

Met de mededeling van het polderbestuur, dat veertig cent per m² vergoed zou worden voor de grond die zou worden weggegraven, werd niet accoord gegaan. Men eiste meer, voerde daarvoor diverse argumenten aan en tenslotte werd overeenstemming bereikt.

Een ander voorbeeld van een verzoek om schadevergoeding bereikte het polderbestuur via een brief van P. Stehouwer Jz. en dat luidde als volgt:

"Bij geruchten heb ik gehoord, dat ook bij mij de opVliet weer wordt verbreed en gediept. Ik zou n.l. wat schadevergoeding willen hebben voor de beschadiging die wordt aangebracht aan mijn aardbeiden die daarop staan.

Als het op het voorhoofd kwam zou ik er niet over willen praten, maar nu het overlangs er door gaat, is het voor mij toch wel een beetje kras daar het natuurlijk met aardbeiden over drie à vier jaren gaat.

Nu had ik gedacht het is lang 180 meter en er gaat 4 meter breed onder de modder dus dat wordt 720 m2 aardbeien. En dat over vier jaren berekend zou ik een schade hebben van ongeveer f 200,--.

Gaarne zag ik dit toegewilligd niet uit recht maar uit billijkheidsoogpunt omrede het toch nu een algemeen polderbelang is en ik drie jaar geleden ook al bevoorrecht ben met het schieten dezer opVliet."

Ook hiervoor zal wel een oplossing gevonden zijn, ook al melden de archieven dit niet.

Het werk ging gewoon door en reeds begin 1928 werd bij de gemeente vergunning aangevraagd tot "stremming van het verkeer op den Achter Ambachtscheweg op 8 en 9 februari of eenige dagen later, indien de pompinstallatie voor het watergemaal, voor den aanvoer waarvan de afsluiting wordt aangevraagd, later mocht aankomen".

Op 15 februari 1928 werd de Onderlinge Brand-Waarborg Maatschappij, enkel voor poldergemalen, verzocht de acte van deelneming, wegens verbouwing en verandering van de bemalingsinstallatie als volgt te wijzigen:

Een gebouw van steen met pannen afgedekt ingericht tot pompgemaal aan de Achter Ambachtscheweg gemerkt no. 2 voor f 7.000,--. *)

*) (De lezer moet zich voorstellen, dat de huisnummertelling aan de Achterambachtseweg begint bij de Rijsoordse Straatweg, vandaar no. 2.

Rond 1938 werd daar Rijksweg 15 dwars over het eiland "De Nes" aangelegd. Dit is nu nog heel goed te zien aan beide zijden van deze Rijksweg.)

De machinistenwoning annex bovengemeld gebouw van steen met pannen gedekt voor f 3.000,--.

Een Crossley ruwoliemotor met daarin direct gekoppelde pomp voor f 20.000,--. Een bovengrondse olietank voor f 1.000,--.

Samen f 31.000,--.

Inmiddels was de heer Buitendijk als machinist-stoker op het oude gemaal opgevolgd door de heer Cornelis Leenheer en die solliciteerde bij het bestuur van de drie Waalpolders naar de functie van machinist bij dit nieuwe gemaal, met onderstaand sollicitatiebriefje:

"Ondergetekende solliciteerd voor machinist van het gemaal voor de drie Waalpolders staande in Sandelingen Ambacht"

w.g. C. Leenheer

Omdat men niet zeker wist of hij wel geschikt zou zijn deze grote dieselmotorinstallatie te bedienen en onderhouden, werd hierover door de dijkgraaf J. Stehouwer Tzn. overleg gepleegd met de heer De Haas, directeur van N.V. Crossley Motoren te 's-Gravenhage.

Deze deelde mede tegen Leenheers aanstelling geen bezwaar te hebben, al vond hij het moeilijk vooraf te beoordelen over zijn geschiktheid en capaciteit. De Haas baseerde zijn uitspraak dan ook op de gunstige rapporten, uitgebracht door zijn monteur Heijnsbroek, omtrent de hulp welke Leenheer had verstrekt en verwachtte dat hij, met het onderricht van de monteur wel de nodige geschiktheid zou opdoen. Wel achtte hij het van groot belang, dat machinist Willemsteyn van Heerjansdam gedurende het eerste jaar deze nieuwe installatie regelmatig kwam controleren en machinist Leenheer, waar nodig, met raad en daad zou bijstaan met bediening en onderhoud.

Op 7 april 1928 volgde zijn aanstelling tot machinist, ingaande 1 mei 1928 onder nadrukkelijke voorwaarde, dat dit voor een proeftijd van één jaar zou zijn. Zijn jaarwedde bedroeg f 600,-- met genot van een vrije woning met tuin en onder verplichting tot betaling van 8½% voor premie voor pensioen.

Jacob de Klerk met vrouw en kind woonde "in" bij de toenmalige machinist Leenheer (met pet).

In 1929 volgde zijn aanstelling tot machinist in vaste dienst en dit dienstverband duurde tot 1938, waarna hij werd opgevolgd door de heer A. Nugteren (1938-1952).

De officiële opening van dit pompemaal, waarbij ook aanwezig waren de burgemeesters van H.I.Ambacht (de heer Kneppelhout) en Heerjansdam, vond plaats op 25 april 1928 en geschiedde door de dijkgraaf van de Zwijndrechtse Waard, de heer J. Stehouwer Tzn.

In zijn openingswoord zei hij o.m. het volgende:

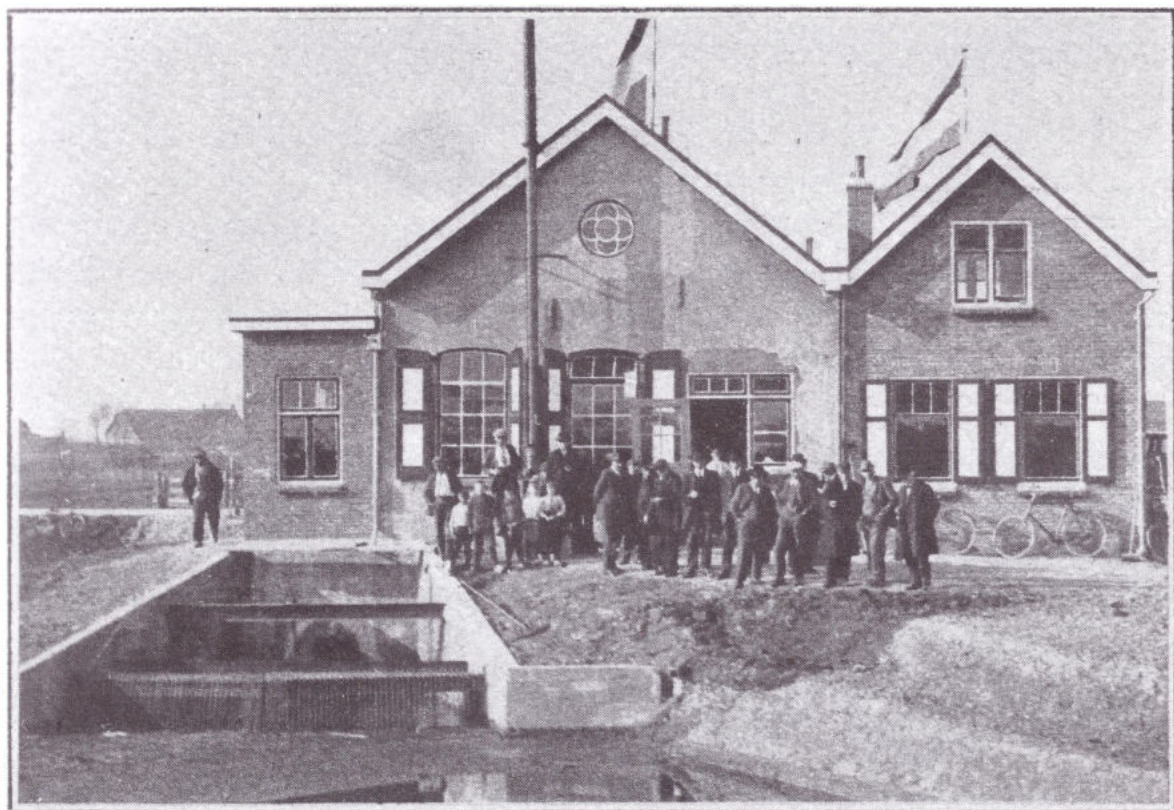
"Wij hebben het ons voorgestelde doel, ons ideaal, bereikt en deze voortreffelijke bemaling tot stand gebracht dank zij vele medewerkers die ik daarvoor hartelijk dank zeg".

Hij eindigde met de woorden:

"Tenslotte vertrouw ik dan ook dat wij hier iets tot stand hebben gebracht, dat zeer zeker aan de opbrengst van de land- en tuinbouw, hetwelk hier

zulk een belangrijke factor voor onze bevolking is, ten goede zal komen. Hiermede verklaar ik deze bemalingsinstallatie te hebben geopend, dat ik den naam geef van:

"CENTRAAL WAALPOLDERSGEMAAL".

Tijdens de opening bekijken bestuur en genodigden met belangstelling het in werking zijnde gemaal.

Op 22 oktober 1928 verleenden B. en W. van H.I. Ambacht vergunning voor het bouwen van een houten schuurtje van 2,75 x 3,75 meter op het perceel van het gemaal. Dit werd uitgevoerd door de Electriscbe Timmerfabriek "Johanna", Hout-handel-Loon-Zaag-en Schaverij Gebr.Dorsman te Zwijndrecht.

In november 1947 diende de toenmalige bewoner, de heer P.C. Smaal, huurder van het huis in eigendom behorende aan de polder Sandelingen-Ambacht, een verzoek in het te mogen verbouwen en tevens vroeg hij vergunning tot het bewonen

van de verbouwde bovenverdieping voor zijn nog inwonende dochter met toekomstige echtgenoot. Hiervoor werd toestemming verleend, maar bij eventuele beëindiging van de bewoning van het huis mocht niets van de aangebrachte veranderingen worden afgebroken. Bovendien waren de kosten van deze verbouwing geheel voor eigen rekening.

Het concentreren van de polderbemaling in de Zwijndrechtse Waard ging steeds verder. Door een afsluitbare buisleiding in de Langeweg b.v. werden Waal- en Develzijde met elkaar verbonden en was de waterbeheersing bijkans voorbeeldig te noemen.

Toen dan ook in maart 1944, tijdens de Duitse bezetting, inundatie volgde van een gedeelte van de polder, bleek de waarde hiervan. Door oliegebrek was het Centraal Waalpoldersgemaal buiten dienst, maar door de aanwezigheid van deze buis kon met het Develgemaal het gehele niet geïnundeerde gebied van de Waard bemalen worden.

Vanaf de stichting in 1928 werd het Centraal Waalpoldersgemaal in Sandelingen-Ambacht beheerd door een commissie bestaande uit de drie Waalpoldervoorzitters. In 1953 besloot het Hoogheemraadschap van de Zwijndrechtse Waard ook dit laatste gemaal over te nemen.

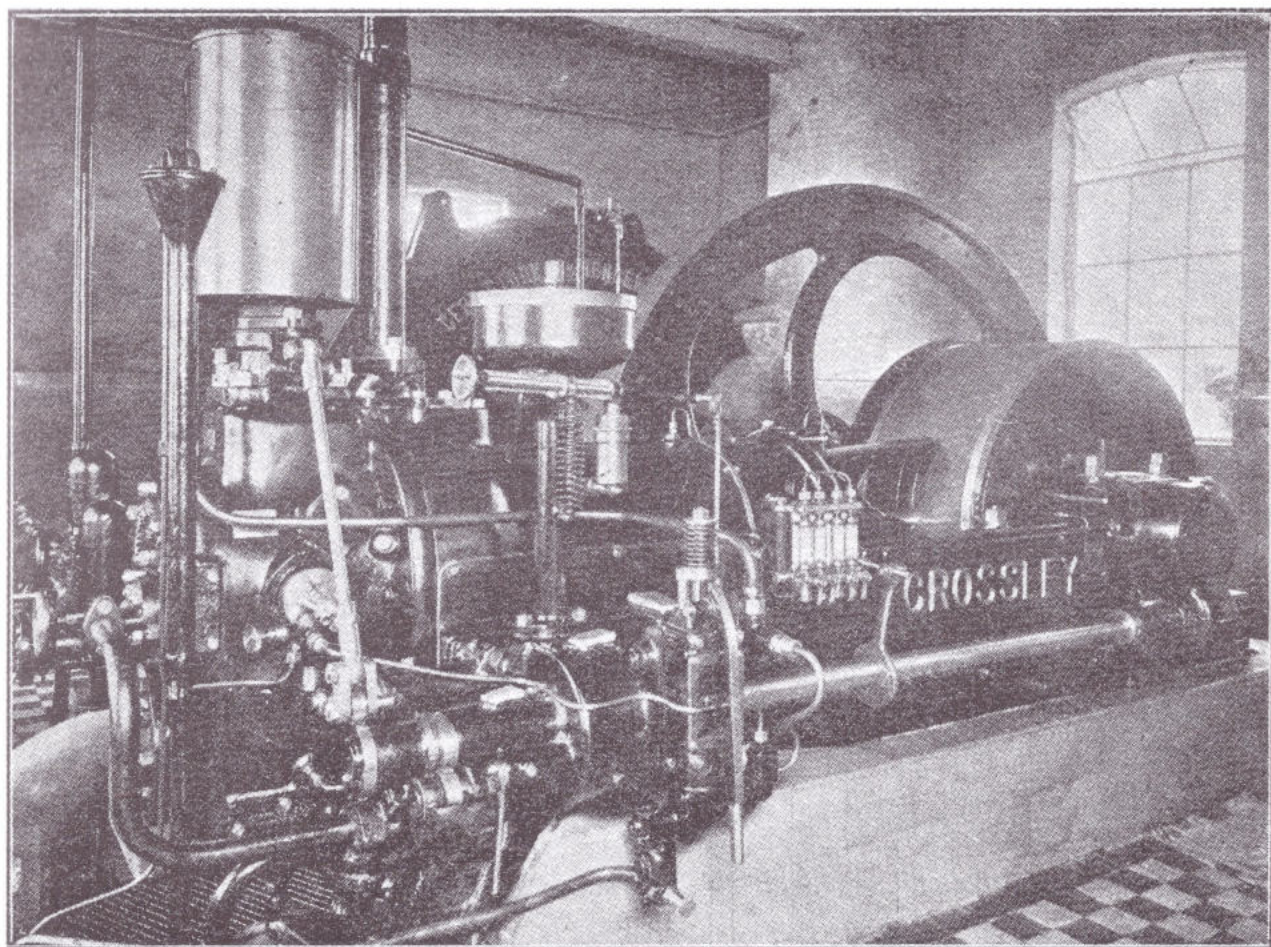
Op 1 januari 1955 werden beheer en onderhoud van de Develboezem en sluishaven aan de Develpolders, het beheer en onderhoud van de Waalboezem, de Oostendamse haven en de Noldijk aan het nieuw opgerichte waterschap "De Waalpolder" overgedragen.

Per 1 februari 1955 werd het Hoogheemraadschap van de Zwijndrechtse Waard opgeheven en kwam er onverwacht een einde aan het bestaan daarvan.

Uiteindelijk werd in 1969 de bemaling van de gehele Waard overgenomen door een gemaal in de buitenpolder De Hoge Nes.

Jan Smit

BRONNEN: Archief Waterschap IJsselmonde te Barendrecht
Boek: Het Hoogheemraadschap van de Zwijsdrechtse
Waard Februari 1931 - Februari 1955
door F. Jorissen.

Interieurfoto van het Waalpoldeergemaal met de machines.

INSTRUCTIE voor den Machinist
van het CENTRAAL WAALPOLDERSGEMAAL
te HENDRIK IDO AMBACHT.

Artikel 1.

De Machinist wordt door de Besturen van de Drie Waalpolders Hendrik Ido Ambacht, Sandelingen-Ambacht en Heerjansdam, Rijsoord en Strevelshoek, op voordracht van de Commissie als bedoeld in artikel 3 der overeenkomst, benoemd. Bij plichtsverzuim, wangedrag of gebleken ongeschiktheid alles geheel ter beoordeling der bovengenoemde Commissie kan hij onmiddellijk worden ontslagen.

Indien hij zelf ontslag uit zijn betrekking verlangt, moet hij dit minstens twee maanden te voren bij de Commissie voornoemd schriftelijk aanvragen. Zonder vergunning vroeger vertrekende, verbeurt hij twee maanden zijner jaarwedde en alle verdere voordeelen.

Artikel 2.

Hij geniet een jaarwedde van zes honderd gulden, bovendien vrije woning met tuin en is verplicht 8½% van gemelde wedde en de geschatte huur van de woning met tuin, voor premie voor pensioen te betalen. Met den dag dat hij ophoudt in dienst van bovengenoemde polders te zijn, eindigt ook alle verdere aanspraak op zijne wedde en is verplicht de woning uiterlijk binnen een maand na dien dag te ontruimen en verlaten en dat op den tuin zijn eigendom is te verwijderen.

Artikel 3.

Hij is verplicht te wonen in de woning bij het gemaal en deze behoorlijk en zindelijk te gebruiken.

Artikel 4.

Behoudens het gezag van de Commissie, staat hij in zijne betrekking onder de onmiddellijke be-

velen van den Voorzitter dier Commissie, aan wien hij van elk buitengewoon voorval, dat zich bij zijn dienstverrichting mocht voordoen, terstond kennis geeft.

Artikel 5.

Hij is verplicht om de machine te drijven en te doen werken naar den aard en de wijze van zijn aanleg.

Het werktuig zal moeten werken met een snelheid van de omwentelingen per minuut, naar gelang van den stand van het water in de polders.

Artikel 6.

Hij wordt verantwoordelijk gesteld voor de goede behandeling van de machine met deszelfs aanhooren. Hij zal daartoe ten allen tijde, wanneer er met de machine gewerkt wordt, zich in het machinegebouw moeten bevinden en vóór het in werking brengen van het werktuig zoowel als tijdens de werking zich moeten overtuigen dat alles in orde, goed en gemakkelijk werkt en ook nauwkeurig acht geven op het warm lopen van assen, metalen enz.

Verder zal hij de machine moeten behandelen zooals het behoort en van een goed bekwaam Machinist kan worden gevorderd.

Artikel 7.

Tijdens dat de machine in werking is, zal hij zorgen dat nauwkeurig alle deelen, die dat vereischen, worden gesmeerd en in de olie of het vet worden gehouden; dat de verloopen olie of vet worde opgevangen en, zoo mogelijk, tot wedergebruik geschikt gemaakt en in alles zuinig gehandeld, zooals aan een goed machinist betaamd.

Artikel 8.

Zoodra de machine ophoudt te werken moet deze worden schoongemaakt en, naarmate den tijd van stilstand, zullen de blanke deelen net en zin-

delijk worden gepoetst, schoongemaakt en onderhouden en ingevet.

Hij is verplicht het geheele gebouw en het terrein net en zindelijk schoon te houden en bij vriezend weer de pomp af te tappen.

Artikel 9.

Wanneer er eenig gebrek aan de machine mocht ontstaan, is hij verplicht om dat gebrek zoo spoedig mogelijk en op de beste wijze te herstellen. Is het gebrek van dien aard dat er hulp van anderen noodig is, dan geeft hij hiervan onmiddellijk kennis aan den Voorzitter van de Commissie voornoemd.

Zoodanige kennisgeving geschiedt ook in het eerste geval.

Artikel 10.

Hij is verplicht om op de vereischte tijden de machine schoon te maken en wel op zoodanige tijd en wijze als den toestand van de bemaling en den eisch van de machine dat vordert, desnoods onder deskundige hulp.

Artikel 11.

Hij is verplicht de stuwen en duikers behoorende bij de gemeenschappelijk bemaling van de polders en alle bijbehoorende inlaatduikers te bedienen. Hij draagt zorg dat bij groote regenval elke polder evenveel water op hun peil houden door middel van schuiven. Hij draagt zorg dat de loozing niet door vuil wordt belemmerd en het vuil voor het krooshek te verwijderen.

Artikel 12.

Hij zal de machine in werking moeten brengen wanneer de stand van het water zulks vereischt, volgens een hem aan te wijzen peil of op uitdrukkelijke mondeling of schriftelijk verlangen van den Voorzitter van de Commissie.

De Machinist vangt aan te werken wanneer het water tot het genoemde peil is gerezen. Hij werkt dan geregeld zonder ophouden door, totdat het

water aan het peil is gedaald of bij aanhouden-
de regenval of toevoer van water gedurende 36
uren aan een stuk. Uitdrukkelijk wordt bepaald
dat noch nacht, noch zon- of feestdagen hierop
eenige, hoe ook genaamde, uitzondering maken.
Een uur nadat de machine heeft opgehouden met
werken, is hij verplicht zich in het machinege-
bouw te begeven en zich te overtuigen dat alles
in goede orde is en geen gevaar van brand be-
staat.

Artikel 13.

Hij is verplicht nauwkeurig aan te teekenen en
daarvan iedere maand aan den Administrateur in
te leveren een staat, waarin deugdelijk zijn
vermeld de uren van werking, de stand van het
buiten- en binnenwater en het verbruik van
olie.

Bij aanvoering van olie moet hij nauwkeurig
toezien op de maat, het gewicht en de hoeveel-
heid en daarvan aantekening houden; verder is
hij belast de beproeving der olie uit te voeren
en met het toezicht bij de levering, opdat al-
les ingevolge de voorschriften, waarnaar de le-
vering is geschiedt, plaats heeft.

Artikel 14.

Hij stelt zich verder naar den inhoud van alle
voorafgaande bepalingen, geheel ten dienste van
de voornoemde Commissie betrekkelijk deze ma-
chine en de bediening van de stuw en de
schuiven en de werking daarvan. Hij mag, zonder
bijzondere toestemming van den Voorzitter van
de Commissie, geen andere betrekkingen
waarnemen of werkzaamheden verrichten, maar
moet zijn tijd geheel en al ten nutte van de
bemaling en de onderhouding daarvan besteden,
zooals een goed machinst behoort te doen en van
hem met recht verwacht kan worden.

Artikel 15.

Elke overtreding van deze instructie of van

eenig daaruit voortgevloeid bevel, zal worden gestraft met eene geldboete van f 3,-- tot f 50,--, geheel ter beoordeling en beslissing van de voornoemde Commissie. De boeten worden van zijne verschenen wedde telkens afgehouden. Artikel 16.

Deze instructie blijft van kracht totdat de Commissie bij een nader besluit het noodig oordeelt daarin wijziging te brengen.

Artikel 17.

De machinist legt bij zijne in functie treding op de wijze zijner godsdienstige gezindheid den navolgenden eed (verklaring en belofte) af:

Ik zweer (verklaar) dat ik, om tot machinist te worden benoemd, directelijk of indirectelijk aan geene personen hetzij in of buiten het bestuur onder wat naam of voorwendsel ook, eenige giften of gaven, beloofd of gegeven heb, noch beloven of geven zal. Ik zweer (beloof) dat ik om iets hoegenaamd in deze betrekking te doen of te laten, van niemand hoegenaamd eenige belofte of geschenken aannemen zal directelijk of indirectelijk.

Ik zweer (beloof) dat ik, zooveel in mijn vermogen is, de belangen van de Polders Hendrik Ido Ambacht, Sandelingen-Ambacht en Heerjansdam, Rijsoord en Strevelshoek, zal voorstaan en bevorderen, mijne betrekking eerlijk, getrouw en vlijtig zal vervullen en al de daartoe betrekkelijke verordeningen, benevens de bestaande of nader vast te stellen instructie voor den Machinist stipt zal naleven.

Zoo waarlijk helpe mij God almachtig! (Dat verklaar en beloof ik).

Aldus vastgesteld in de Vergadering van de Commissie belast met het beheer van de Gemeenschappelijke bemaling van de drie Waalpolders en het Centraal Waalpoldersgemaal, den tienden Mei Negentien honderd acht en twintig.

w.g. W. van Gilst
 P. Stehouwer Az.
 A. v.d. Giessen

DE FAMILIE MEULENBERG

In het jaar 1600, aldus de gegevens die mij bekend zijn, is het eiland Noord-Beveland ontworsteld aan de zee.

Wanneer men ermee begonnen is, is onbekend.

Maar in 1600 werd ene Dirk Merenburgh, hoogheemraad te Strijen, een dorp in de Hoekse Waard, benoemd tot schepen van Colijnsplaat en van Noord-Bevelandpolder. In die tijd was het, na een periode van $\pm$ 40 jaar, toegestaan om het land te bewonen en te bewerken.

De eerste officiële bewoner van de Noord-Bevelandpolder was een Meulenberg, nl. Pieter Dingeniszn.Meulenberg. De schepen Dirk Merenburgh was gehuwd en uit dat huwelijk werd één dochter geboren, die werd genoemd Engeltje Dirksdr. Pieter Dingeniszn.Meulenberg trouwde met de enige dochter van de familie Merenburgh. Hij en zijn vrouw worden vermeld op de Lidmatenlijst van de Ned.Herv.Kerk te Colijnsplaat, waar beider attestatie werd ingeleverd. Waar die Meulenberg vandaan kwam is onbekend. Waarschijnlijk uit Zeeland, maar uit België is ook mogelijk, waar ook veel Meulenbergen woonden en nog wonen.

Hoewel er verschillende trouwden met mannen en vrouwen van buiten het land, voornamelijk uit Zuid-Beveland, kwamen er veel Meulenbergen voor op Noord-Beveland. Pieter Dingeniszn.Meulenberg was degene die er de eerste hoeve bouwde en ook bewoonde.

In die tijd was het eiland dan ook veel groter dan heden. In de Goese Courant van dinsdag 25 december 1894, nr.152, wordt melding gemaakt dat tijdens een stormvloed, waarbij de Sophia-polder in de golven verdween, daar ook een Meulenberger een boerderij had. Er is nooit moeite

gedaan om dat gedeelte van Noord-Beveland boven water te halen.

Maar naar mate het eiland dichter werd bevolkt, was er niet voor iedereen meer emplooi. Zo ook voor mijn grootvader, Dirk Meulenberg. Hij werd geboren te Kortgene op 13 mei 1864 in de molen die op de dijk stond aan het eiland van de Voorstraat. Kortgene bestond als dorp uit een dijk, een Voorstraat en een Achterstraat. De Meulenbergers waren boeren, molenaars en bakkers. Mijn grootvader was een specialist in het bakken van roggebrood.

Dirk Meulenberg is in die tijd terecht gekomen in Zwijndrecht. Hij had voor die tijd kennis gekregen aan mijn grootmoeder Catharina Pasveer. Zij werd geboren in de haven van Goes, 18 november 1863. Hun huwelijk vond plaats te Zwijndrecht op 11 juni 1885.

Op hun trouwdag werd er 's morgens tussen 9 en 10 uur een briefkaart bezorgd op een postkantoor in 's-Gravenhage. Deze briefkaart werd 's middags om 4 uur in Zwijndrecht ontvangen en besteld.

Zoals op de afdruk te zien is, is het adres zeer summier, ook is het in dichtvorm gesteld, maar dat was in die tijd mogelijk. De tekst luidde als volgt:

Besteller! Wilt zoo vriendlijk wezen
't Adres van deze kaart te lezen.

Zij is bestemd voor Meulenberg,

(mijn grootvader)

Kent gij hem niet, dat is niet erg,

Bij Pasveer kunt g'ermee terecht,

(mijn overgrootouders)

Die op den dijk woont te

Zwijndrecht.

BRIEFKAART

Besteller! wilt zoo vriendlijk wesen,
t'Adres van deze kaart te lezen,
Zij is bestemd voor Meulenberg,
Kent gij hem niet, dat is niet erg,
Bij Pasveer kunt g'er mei terecht
Die op den Dijk woont te Zwijndrecht

Mijn grootvader was een bakkerij begonnen in het pand waar later de familie Mijenster woonde, tegenover de Slagveldstoep. Hij heeft gewoond en gewerkt tot het begin van het jaar 1911. Daarna zijn zij naar Dordrecht verhuisd. De vader en moeder van mijn grootmoeder, dus de familie Pasveer, hebben in een huis gewoond naast de groentenhandel van de familie Van den Burgh. Mijn grootmoeder is geboren op een waterboot, een schip dat zoutwater op zee ging halen voor de zoutketen. In het huis tegenover de Slagveldstoep zijn alle Meulenbergens geboren. Verder is het niet mogelijk meer op grond van vaststaande feiten, nog meer te achterhalen. De familie Meulenberg is in zijn geheel overleden.

Wat er op de andere zijde van de briefkaart stond, is mij niet bekend en is niet meer te achterhalen.

Dick Meulenberg Mzn.

Colofon

"Swindregt Were", een naam die naast "Swijndregt Were" al vroeg gebruikt wordt voor de Zwijndrechtse Waard, is het periodiek van het Historisch Genootschap Hendrik Ido Ambacht en de Historische Vereniging Zwijndrecht.

Het blad verschijnt twee tot drie keer per jaar en wordt gratis aan de leden toegezonden.

Redactie H.I.Ambacht:

C. Lagendijk

J. Smit

A. de Zeeuw

Redactie Zwijndrecht:

drs.C.R. van den Berg

mw.E.Dreesens-

van der Linden

A. van der Linden

K. Popijus

Redactie-adres voor H.I.Ambacht:

Weteringsingel 118B

3342 AL H.I.Ambacht

Tel: 078-6813965

Redactie-adres voor Zwijndrecht:

Prins Bernhardstraat 30,

3331 BR Zwijndrecht

Tel: 078-6194677

(tevens adres secretariaat Historische Vereniging Zwijndrecht).

Secretariaat Historisch Genootschap Hendrik Ido Ambacht:

Ir. H. van Vliet, Weteringsingel 38

3242 AJ H.I.Ambacht

Tel: 078-6812272

Postgiro 440728

Druk: Pro Patria Zwijndrecht

De verkoopprijs voor losse nummers: f 4,75

ISBN 90-73236-14-2

De redactie is niet verantwoordelijk voor de inhoud van de onder auteursnaam geplaatste artikelen.

